

Kennelliiton keinosiemennysohje

Kennelliiton hallituksen 13.12.2012 hyväksymä.

Voimassa 1.1.2013 alkaen. Päivitys hyväksytty hallituksessa 7.4.2016, voimassa 1.1.2017 alkaen.

1 YLEISTÄ

1.1 Käsite keinosiemennys

Keinosiemennys jakautuu kolmeen luokkaan:

- Tuoresperman käyttö
  - siementäminen tapahtuu tuoreella siemenellä heti spermanoton jälkeen
- Siirtosperman käyttö
  - siementäminen tapahtuu laimennetulla ja jäähdetyllä spermalla kuljetuksen (tai säilytyksen) jälkeen
- Pakastetun sperman käyttö
  - siementäminen tapahtuu spermalla, joka on pakastettu kuljetusta ja säilytystä varten.

1.2 Sperman maahantuonti ja maastavienti

Sperman maahantuonnissa noudatetaan maa- ja metsätalousministeriön antamia määräyksiä.

Jotta keinosiemennettävät nartut välttyisivät bruselloositartunnalta, suositellaan, että uroksesta on enintään kuukautta ennen pakastusta ja uroksen viimeisimmän astutusikäytön jälkeen otettu verinäyte, jonka avulla on serologisesti varmistettu, että uros on Brucella canis -negatiivinen.

Sperman vientimääräykset ovat maakohtaisia. Jos sperma aiotaan lähettää ulkomaille, on syytä ennakolta selvittää kyseisen maan sperman tuontiin ja käyttöön liittyvät määräykset.

1.3 Eettiset ohjeet

Keinosiemennyksen syynä ei saa olla nartun tai uroksen haluttomuus tai kyvyttömyys normaaliin astutukseen. FCI:n jalostussäännöissä linjataan, että keinosiemennystä ei tulisi käyttää eläimille, jotka eivät aiemmin ole lisääntyneet luonnollisesti.

Kennelliiton yleinen jalostusstrategia noudattelee FCI:n linjauksia. Jalostusstrategian mukaan jalostukseen käytetään vain koiria, jotka pystyvät lisääntymään luonnollisesti ja hoitamaan pentujaan. Sekä nartun että uroksen tulee olla halukas luonnolliseen astutukseen. Uroksia, jotka eivät ole aiemmin kyenneet astumaan normaalisti tai joilla on puutteellinen sukuvietti, ei tule käyttää jalostukseen keinosiemennyksenään avulla.

Keinosiementäminen on perusteltua esimerkiksi, kun:

- eläinlääketieteelliset syyt (loukkaantuminen, infektioiden leviämisen estäminen tms.) edellyttävät sitä

- uroksen ja nartun asuinpaikkojen välinen etäisyys on niin suuri, että astutusmatkan kustannukset/viemä aika muodostavat esteen astutukselle
- halutaan luoda pitkän tähtäimen jalostusohjelma ottamalla talteen urosten spermaa
- suoritetaan tutkimustyötä

Keinosiementäminen ei ole hyväksyttävää, kun:

- uroksella tai nartulla on häiriintynyt lisääntymiskyky
- uroksella tai nartulla on perinnölliseksi tiedetty sairaus tai vika tai liioiteltu rakennepiirre, joka estää normaalin astutuksen
- uros tai narttu sairastaa tai periyttää vakavaa perinnöllistä sairautta tai vikaa
- keinosiementämisen käyttö johtaa yksittäisten urosten liikakäyttöön siten, että jalostuspohja kapenee

Lisäksi suositellaan, että pakastespermalla siemennettävällä nartulla on ollut aiemmin ainakin yksi normaalista astutuksesta luonnollisesti syntynyt pentue.

Rotujärjestöt voivat halutessaan antaa lisäsuosituksia.

Nartun omistaja/jalostusoikeuden haltija ja uroksen/sperman omistaja ovat erityisesti vastuussa eettisten ohjeiden noudattamisesta.

1.4 Maksut

Nartun ja uroksen/sperman omistajat/jalostusoikeuden haltijat sopivat etukäteen keskenään keinosiemenmyynnistä aiheutuvien kustannusten suorittamisesta.

2 SPERMAN KERÄYS, SÄILYTYS JA KÄYTTÖ

2.1 Eläinlääkärin kokemus, välineet ja tilat

Hyvien tulosten saavuttamiseksi koirien keinosiemennystoiminta ja sperman käsittely edellyttävät eläinlääkäriltä erityisosaamista ja kokemusta sekä asianmukaisesti varustettuja toimitiloja.

Pakastettavan sperman keräys ja käsittely edellyttävät erikoiskoulutusta ja erityisvarusteita ja toimenpiteen pitää tapahtua asianmukaisissa tiloissa.

2.2 Koirien tunnistus

Sperman keräyksen ja nartun siemennyksen yhteydessä on varmistettava, että koirilla on Kennelliiton hyväksymä tunnistusmerkintä tai koirat on tunnistusmerkittävä toimenpiteen yhteydessä. Jos aiemmin tehty tunnistusmerkintä ei ole luettavissa, on koira merkittävä uudelleen sperman keräämisen/siemennyksen yhteydessä.

Ulkomaisen spermanluovuttajauroksen tulee olla luotettavasti tunnistettu ao. maan määräyksiä noudattaen.

2.3 Sperman keräys ja säilytys

Spermaa saa kerätä eläinlääkäri tai asianmukaisen koulutuksen saanut henkilö eläinlääkärin välittömässä valvonnassa.

Eläinlääkäri suorittaa sperman keräämisen yhteydessä uroksen kliinis-andrologisen tarkastuksen sekä tutkii sperman laadun.

Jokainen sperma-annos pitää merkitä selvästi. On suositeltavaa käyttää seuraavia koiran tunnuksia: rotu / virallinen nimi / rekisterinumero / tunnistusmerkintänumero.

Pakastettu sperma säilytetään erityisvarustelluissa spermapankeissa.

2.4 Spermalla siementäminen

Spermalla saa siementää laillistettu eläinlääkäri.

Eläinlääkäri pitää ennen siemennystä varmistua siitä, että siirretyn/pakastetun sperman alkuperästä on asianmukainen todistus. Suomessa kerätyn sperman osalta vaaditaan eläinlääkäriin allekirjoittama spermanottolomake, jossa identifioidaan uros ja todetaan sen tunnistusmerkintä. Ulkomailla kerätyn sperman osalta hyväksytään vaihtoehtoisesti myös spermapankin allekirjoittama spermanottolomake, jos sperman keräyksessä on noudatettu kyseisen maan kennelkeskusjärjestön / viranomaisten ohjeita. Ulkomaisessakin lomakkeessa pitää olla vähintään koiran virallinen nimi ja rekisterinumero.

Ellei todistusta ole, voidaan pentue rekisteröidä vain polveutumistutkimuksen perusteella. Tarvittava polveutumismääritys voidaan tehdä myös uroksen spermasta kerättävän DNA:n avulla.

2.5 Keinosiemennykseen liittyvät todistukset

Suomessa kerätyn siirtosperman tai pakastettavan sperman keräyksen yhteydessä täytetään Kennelliiton neliosainen spermanottolomake tai vastaava tietokoneella tehty lomake.

- o yksi kappale toimitetaan Kennelliittoon keräyksen jälkeen
- o yksi kappale sperman kerääjälle/spermapankin arkistoon
- o yksi kappale seuraa sperman mukana ja toimitetaan Kennelliittoon spermalla tapahtuvan siemennyksen yhteydessä
- o yksi kappale sperman omistajalle

Ulkomaisen sperman kohdalla vaaditaan, että on käytetty kyseisen maan kennelkeskusjärjestön tai spermapankin hyväksymää lomaketta.

Mikäli uroksella on ennestään DNA-tunniste, tallennetaan se uroksen tietoihin. Muussa tapauksessa suositellaan pakastespermaa käytettäessä, että uroksesta teetetään samalla DNA-tunniste, jos omistaja antaa siihen luvan. (Päivitys hallitus 7.4.2016)

Nartun keinosiemennyksen yhteydessä (tuore, siirretty tai pakastettu sperma) täytetään Kennelliiton neliosainen keinosiemennystodistus tai vastaava tietokoneella tehty lomake.

- o yksi kappale Kennelliittoon siemennyksen jälkeen
- o yksi kappale nartun omistajalle
- o yksi kappale siemennyksen suorittajalle
- o yksi varakappale uroksen/sperman omistajalle

Siementävän eläinlääkärin vastuulla on toimittaa täyttämänsä Kennelliiton keinosiemennystodistus sekä siirtosperman tai pakastetun sperman mukana seurannut Kennelliiton spermanottolomake suoraan Kennelliittoon 14 vuorokauden kuluessa siemennyksen suorittamisesta.

3 KEINOSIEMENNYKSEN AVULLA SYNTYNEIDEN PENTUJEN REKISTERÖINTI

Jos narttu on keinosiemennetty, on astutustodistuksessa oltava tästä merkintä. Kennelliiton normaalille astutukselle asettamien yleisten ja rotukohtaisten rekisteröintiehtojen lisäksi asetetaan keinosiemennyksen avulla syntyneen pentueen rekisteröinnille seuraavat lisäehdot:

- Pentuetta rekisteröitäessä vaaditaan eläinlääkärin asianmukaisesti täyttämä ja allekirjoittama Kennelliiton keinosiemennystodistus.
- Mikäli siemennys on tapahtunut siirtospermalla tai pakastetulla spermalla, vaaditaan lisäksi eläinlääkärin asianmukaisesti täyttämä ja allekirjoittama Kennelliiton spermanottotodistus tai tuontisperman osalta sellainen ko. maan määräysten mukainen todistus sperman alkuperästä, josta vähintään ilmenee uroksen virallinen nimi ja rekisterinumero.